

379 miljarder i överskott

Antalet människor som stängs ute från sjukförsäkringen har fyrdubblats sedan 2014 enligt socialförsäkringsinspektionen. Det är framförallt låginkomsttagare som drabbats. Samtidigt går sjukförsäkringen med stort överskott.

2006 – 2014 gav socialförsäkringarna 300 miljarder i överskott. Under de tre senaste åren är överskottet 79 miljarder. Genom avstått löneutrymme betalas pengarna in till statskassan genom arbetsgivaravgifterna. Det är Håkan Svärdman, välfärdsanalytiker vid Folksam, som redovisat de senaste siffrorna.

Försäkringarna vid sjukdom, arbetslöshet och liknande försämras sedan lång tid. Jag skrev själv om det under min tid på Pockettidningen R under 80- och 90-talen och intervjuade flera socialförsäkringsministrar om saken, bland annat Anna Hedborg. Inte ens hon visste vart pengarna, som inte var öronmärkta, tog vägen. De försvann i budgetens "svarta hål". Redan då var det hart när omöjligt att hitta enstaka år där enskilda försäkringar gick med underskott. Överskotten var legio, samtidigt som försäkringarna försämrades.

Och det fortsätter på samma vis. Vi betalar för försäkringar som stadigt försämras och går med gigantiska överskott. Den sjuke eller arbetslöse som behöver använda försäkringen finner det allt svårare eller omöjligt att klara försörjningen. De välbeställda skaffar privata lösningar.

Det här är en förklaring till varför många inför höstens val känner allt större uppgivenhet och förakt.

När socialförsäkringarna erbjöd god trygghet var både sjuktal och arbetslöshet betydligt lägre än idag. De politiker som ändå fortsätter att säga att "bidragen" är för höga och måste fortsätta sänkas i tron att sjuktal och arbetslöshet ska minska undergräver förtroendet bland de drabbade.

Under det senaste dryga decenniet har jag tillsammans med utstötta människor i Umeå gjort ett flertal radiodokumentärer för SR, filmer för SVT och varit ledare för teatergruppen Tro, hopp och mod.

Där har de allt sämre välfärdsförsäkringarna varit en röd tråd. Gruppens medlemmar lever med konsekvenserna in på skinnet. Där människor bokstavligen lever vid repets ände skapas ett växande och desperat förakt för politiken, när de kastas runt i de olika välfärdssystemen under mottot "Det är inte mitt bord!".

Vi har presenterat evidensbaserade lösningar och mötts av goda ord, men noll verkstad. För tio år sedan genomförde vi framgångsrikt att hemlösa i Umeå med rotrester i munnen skulle få laga sina tänder för att slippa årslånga infektioner. Det upphörde efter några år. Återigen kämpar vi för att de med rotrester utan pengar ska få vård. Av de rapporter vi fått verkar det gå i lås.

Inte heller där handlar det om brist på pengar, årets överskott i statsbudgeten är 50 miljarder. Politiken menar att det är viktigare att betala av en statsskuld som redan är den lägsta någonsin.

Andra politiska krafter, som bottnar i främlingsfientlighet och rasism, agerar allt mer framgångsrikt i dessa och andra miljöer. "Stoppa flyktingarna så får du bättre sjukförsäkring!". Ska de få ta över årets val?

Hur agerar riksdagspolitikerna? Ska välfärdsförsäkringarna fortsätta försämrans samtidigt som de dräneras på hundratal miljarder?

Text: Leif Stenberg

Bild: Christer, Flickr

